

Listy z Kaplnky

1 Listy z Kaplnky – Úvodník

2 Rána medzi oči

2 Sídlo Kaplnky – budova YMCA

3 Krzysztof Kieslowski – dekalóg

5 Rozhovor s Jurajom Adamučšinom

prameň

ien je ako osamelá krajina do svetla. Dotkne sa n

Vám rada mystifikáciu. M

6 Prameň

ech sa krás:

7 Nech sa krásne stráca

úvodník

Pred asi 20 rokmi zo snov a myšlienok o Kaplnke vznikli a žili v úplne papierovej podobe Listy z Kaplnky. Ako časopis pre komunitu prevažne mladých ľudí, ktorá sa schádzala na popoludňajších bohoslužbách na Cukrovej 4. Listy z Kaplnky po niekoľkých rokoch zanikli doslova v plienkach (členovia komunity sa 24 hodín denne točili okolo svojich detičiek).

Pred niekoľkými rokmi (dvoma? – akoby to bolo včera a súčasne celá večnosť) vznikla Kaplnka ako samostatný zbor Cirkvi Bratskej na Slovensku. Opäť ožil sen o stavbe budovy Kaplnky. Naši architekti aj nearchitekti kreslia návrhy, alebo aspoň obrázky, a na účte zhromažďujeme na tento účel nejaké drobné mince v nádeji, že vyrastú na bankovky hodné veľkého projektu. A ešte ožila myšlienka znovuoobnovenia papierových Listov z Kaplnky. Časopisu pre komunitu Kaplnky. Tak tento časopis, ktorý držíte v ruke, to je **nulté číslo**. **Nulté číslo** z nultého priestoru. **Nulté číslo** na A4 z priestorov A4. Plán je takýto: Listy z Kaplnky budú vychádzať 4 krát ročne. Po prázdninách, pred Vianocami, pred Veľkou nocou a na Letnice.

Listy z Kaplnky, časopis o nás pre nás. Aby sme sa lepšie spoznali. Aby sme sa rozvíjali a rástli aj v spôsobe ako zdieľať, ako zrozumiteľne komunikovať to, čo je pre nás a podľa nás životne dôležité, dokonca najdôležitejšie, najzmyslupnejšie. Aby sme si navzájom svietili na Cestu. Aby v nás rástlo to fascinujúce, úchvatné poznanie, myslenie aj cítenie, na začiatku ktorého je Slovo. Hľadáme redaktorov, dopisovateľov, spolupracovníkov. Každý podnet, každý príspevok, každá rada sú vítané. Redakčnú radu v tomto nultom čísle tvoria Beata Staňáková (bstanakova@gmail.com) a Jana Camara (janacama@gmail.com)

Poznámka pod čiarou k nultému číslu

Niekoľko slov o **0** (o nule)

Zavedenie arabských číslíc v Európe sa pripisuje Silvestrovi II, ktorý bol pápežom od roku 999 do 1003. Dovtedy sa používali rímske čísllice. To znamená, že napríklad na zápis čísla 1666 by ste potrebovali všetky rímske číselné znaky MDCLVI. Viete si predstaviť matematiku a vôbec život bez tak významnej cifry, akou je nula?

Jana Camara

Listy z Kaplnky | štvrtročník pre Zbor CB v Bratislave KAPLNKA | ročník prvý | číslo 0 | apríl 2015 | číslo pripravili Jana Camara a Beata Staňáková | svoje príspevky posielajte do 10. mája 2015 na adresu: janacama@gmail.com, bstanakova@gmail.com | layout Jana Sapáková | číslo graficky pripravila Beata Staňáková | náklady na výrobu jedného výtlačku sú 1€ | len pre vnútornú potrebu Zboru CB Kaplnka

rána medzi oči

Takže z Kaplnky znova začínajú chodiť listy. Tak ako chodili pred rokmi. Nie všetko odchádza, čosi sa i vracia. Budem sa každé ráno ponáhľať ku schránke. Aha, poštár mizne za rohom (*každé ráno, každé ráno stretám poštára...*). Z Kaplnky prišiel nový list (*vravievam si zas som deň starší...*). Čo nám to tu píše? Pišeme si, čo nám poslali dni, skôr než odišli; sami sebe posielame správy z cesty, ktorá si s nami kráča kam chce. To svoje som kedysi v listoch z kaplnky posielal *k ranej káve*. Kávu samozrejme pijem naďalej, a nie len ráno, sprevádza ma po celý deň. Veď kam by som bez kávy zašiel? V nových listoch budem posieľať *rána medzi oči*. Ráno čo ráno k nám do šerej izby vstupujú *rána*. Čo od nás chcú? Načo prišli, kam nás dovedú? Rána medzi oči; dve oči, štyri oči – rána sa na nás dívajú a my v nich stojíme z očí v oči sami sebe (ach, tá tvár v zrkadle, ešte takmer slepá, umýva si zuby). V tom ráne moje a tvoje oči celkom blízko seba (ach, tá blízkosť, ktorú každé ráno opúšťame). Noc a ráno. A je i Veľká noc a Veľké ráno: V to veľké ráno Mária kráča zaro-

senou trávou, na smutne ohnuté pleciah jej v prvých lúčoch padajú ťažké tieň olív. Pohasnutým zrakom hľadá, čo sa včera navždy stratilo. Kde sú tie ruky, čo liečili, kde tá tvár plná svetla, kde tá láska? Ruky sú nehybné pod bielym plátnom, tvár studená a biela. Ticho ako pred stvorením sveta, balvan odvalený, hrob prázdny. Ktosi kráča v tvojom tieni Mária. „Kam si ho vzal?“ Nenechali ti tu nič, ani to mŕtve telo? „Mária.“ Kto to prehovoril? Obraciaš sa a vidíš tvár. Mŕtvy, ktorého si hľadala, je tu, živý ako nikdy pred tým. Tvoje oči v jeho očiach, tak ako vtedy v Betánii, keď si rozbila amforu a na hlavu si mu liala vôňu svojej lásky. Večné ráno vstúpilo medzi vaše oči a spojilo ich v jedno. Veď, ako by povedal Majster Eckhart, *Oko, ktorým vidím Boha, je to isté oko, ktorým Boh vidí mňa. Moje oko a Božie oko – to je jedno oko a jedno videnie a jedno poznanie a jedna láska. Zo všetkých ľudí, práve ty, Mária, vieš najlepšie, že mal pravdu.*

Daniel Pastirčák

sídlo Kaplnky – budova YMCA

Barón Juraj von Schulpe bol bohatým starým mládencom bez potomkov. Získal pozemky pri bývalom vonkajšom valovom opevnení mesta („šance“) a na jednej časti pozemkov dal v r. 1894 vybudovať robotnícku kolóniu: tridsaťpäť bytov v piatich domoch bolo situovaných okolo spoločného, parku podobného priestranstva, kde stála aj budova materskej školy, knižnice a ďalšie kultúrno-spoločenské zariadenia. Pozemok na nároží ulíc daroval po prvej svetovej vojne na vybudovanie objektu YMCA.

Zdroj: https://www.facebook.com/SpomienkyNaCesko-slovensko/photos_stream

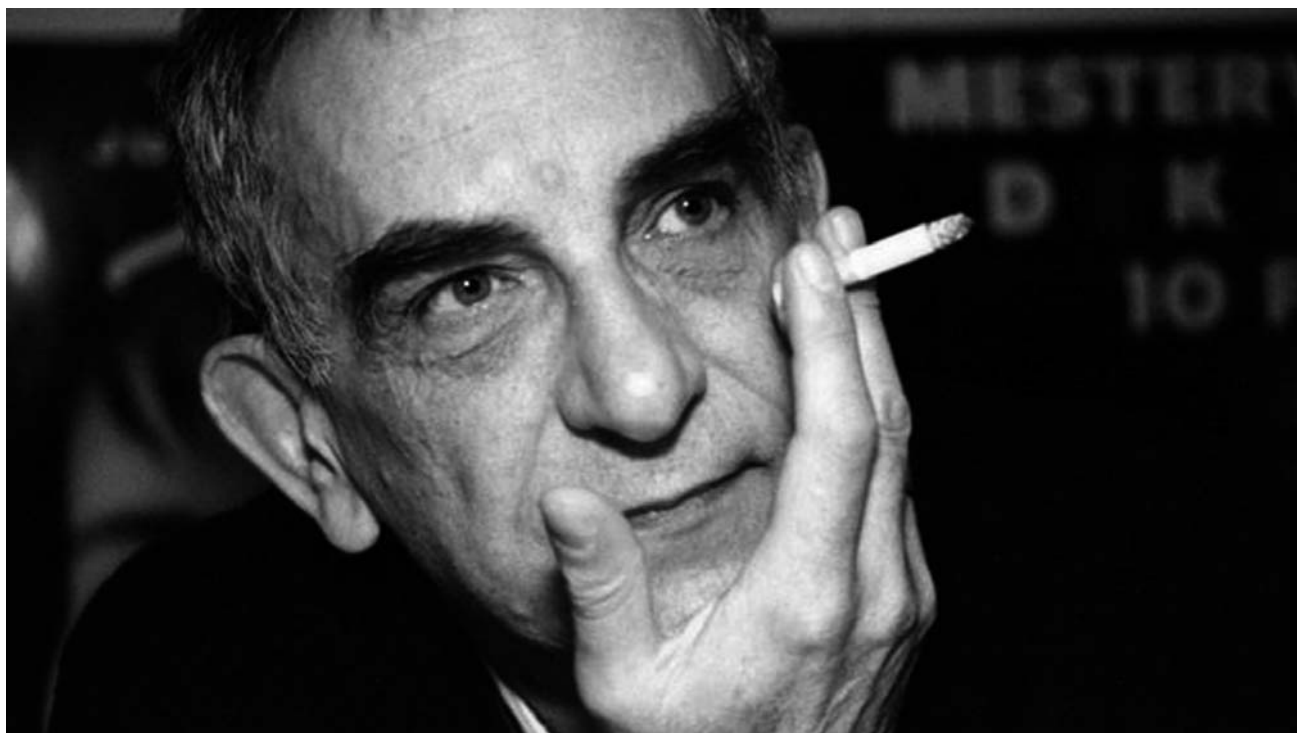

Architekt Alois Balán, pôvodom Čech, ktorý vyštudoval v Prahe, bol v tom čase ešte pomerne mladý, bez skúsenosti s rozsiahlejšími úlohami, a na projekte pracoval sám, popri svojej pedagogickej činnosti. Dnes stavbu, zapísanú v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR, považujeme za hodnotnú a jedinečnú práve preto, že ide o ranné Balánovo dielo s odkazmi na tradicionalizmus prvých dvoch dekád 20. storočia.

YMCA (Young Men's Christian Association – kresťanské združenie mladých ľudí) je najstaršou a najväčšou celosvetovou mládežníckou organizáciou na svete. Má 40 miliónov členov v 124 krajinách sveta. Je síce založená na kresťanských princípoch, kladie si však za úlohu byť k dispozícii pre všetkých mladých ľudí bez ohľadu na náboženstvo, a pritom nevykonávať cieľnú misionársku činnosť.

Organizáciu založil v roku 1844 George Williams, 23-ročný obchodný pomocník z Anglicka. Jej cieľom bola kresťanská pomoc mladým ľuďom „strateným“ v preindustrializovanom a odludštenom prostredí anglických miest.

U nás YMCA pôsobila od druhej polovice 19. storočia pod názvom „Kresťanský spolok mladíkov“ alebo „Kresťanské združenie mládeže“.

Krzysztof Kieslowski (zdroj: <http://dalenogare.com/2014/06/grandes-diretores-3-krzysztof-kieslowski/>)

Krzysztof Kieslowski – dekalóg

Desať príkazaní, desať filmov. Krzysztof Kieslowski strávil mesiace vo svojej malej zadymenej izbe vo Varšave píšuc scenáre spolu s právnikom, ktorého stretol začiatkom osemdesiatych rokov, počas súdnych pojednávanií so Solidaritou. Krzysztof Piesiewicz nevedel, ako písať, spomína režisér, ale vedel sa rozprávať. Hodiny sa rozprávali o Poľsku v čase nepokojov a spolu napísali scenár pre film *Bez konca* (1985), ktorý rozpráva tri príbehy o živote v čase, keď bol v Poľsku vyhlásený výnimočný stav a organizácia Solidarita postavená mimo zákona. Film vládla považovala za nesúcitný, opozícia za kompromitujúci a katolícka cirkev za nemorálny. Počas polemiky sa spolupracovníci navzájom napádali a Piesiewicz, možno hľadajúc ešte viac problémov, zakričal: „Nieкто by mal natočiť film o Desiatich príkazaniach!“

Natočili desať filmov pre poľskú televíziu, každý z nich trval hodinu. Televízny seriál bežal koncom osemdesiatych rokov, hral sa v Benátkach a na iných filmových festivaloch a dostalo sa mu mimoriadneho ocenenia.

Pred niekoľkými rokmi som viedol kurzy o Dekalógu, používajúc videopásky z Londýna som zistil, že sme stratili veľa času snahou spáriť filmy a príkázania. Ich vzájomný vzťah však nie je priamočiary; niektoré filmy sa týkajú viacerých príkazaní a iné zahŕňajú celý etický systém, naznačený príkazaniami. Nie sú to zjednodušené ilustrácie príkazov, ale príbehy, ktoré sa týkajú reálnych ľudí v komplexite reálnych problémov.

Všetky príbehy sa týkajú postáv, ktoré žijú na jednom výškovom varšavskom sídlisku. Zoznamujeme sa s rozmiestnením a iba zahliadneme postavy z jedného príbehu na pozadí iných príbehov, napríklad spoločne zdieľajú výťah. Vystupuje tu mladý muž, ktorý sa objavuje v ôsmich príbehoch, iba sa vážne prizerá a nikdy nič nehovorí, len niekedy vytvorí smutný očný kontakt. Myslel som si, že možno predstavuje Krista, ale Kieslowski o svojich filmových sériách hovorí: „Neviem, kto je to; snáď iba chlapík, ktorý prichádza a sleduje nás, naše životy. Nie je nami veľmi potešený.“ Re-

žiséri sú známy tým, že nevysvetľujú význam svojich obrazov. Páči sa mi teória Annette Insdorfovej v jej ocenej knihe o Kieslowskom Dvojité životy, druhé šance, (*Double Lives, Second Chances*); kde prirovnáva pozorovateľa k anjelom vo filme Wima Wendersa *Nebo nad Berlínom*, ktorí sú „púhym pohľadom“ schopní „zaznamenať ľudskú hlúposť a utrpenie, ale nedokážu zmeniť smer životov, ktorých sú svedkami“.

Týchto desať filmov nie je filozofickou abstrakciou, ale sú to osobné príbehy, ktoré nás okamžite vtiahnu do deja; pri niektorých som sa nemohol temer ani pohnúť. Stanley Kubrick po zhliadnutí série poznamenal, že Kieslowski a Piesiewicz „majú veľmi vzácnu schopnosť skôr zdramatizovať svoje myšlienky, ako o nich hovoriť“. Presne tak. Nie je tam ani jeden moment, kedy by sa postavy rozprávali o nejakom konkrétnom príkazaní alebo morálnej otázke. Namiesto toho sa usilujú vysporiadať s etickými výzvami reálneho života.

Zoberme si hrdinku *Dekalógu dva*, ktorá chce, aby jej doktor povedal, či jej chorý manžel bude žiť alebo zomrie. Doktor, nevrlý a samotársky človek sa k nej správa takmer kruto a odmerane, odmieta hrať úlohu Boha. Žena vysvetľuje, prečo to musí vedieť: Je tehotná s iným mužom, otcom dieťaťa. Jej manžel je neplodný. Ak bude žiť, pôjde na potrat. Ak zomrie, dieťa si nechá.

Zápletka pre telenovelu. Tu sa však stáva morálnou hádankou, ktorá sa nakoniec vyrieši len spätným pohľadom na doktorovu vlastnú bolestnú minulosť, a aj tak je riešenie nepriame, pretože udalosti sa vyvinú tak, akoby nikto nepredpokladal. Kieslowski zasadil sporné otázky do veľmi špecifického hereckého predvedenia doktora a ženy (Alexander Bardini a Krystyna Janda) a odohráva sa krásna subtilná vec: Film hovorí o ich rozdielnych morálnych výzvach, a nie o nich dvoch, uzamknutých spolu jedným problémom.

Alebo pozrime sa na morálnu zmenu v *Dekalógu šesť*, ktorý hovorí o osamelom tínedžerovi, ktorý ďalekohľadom špehuje sexuálny život morálne ľahkomyselnej, osamelej ženy, ktorá žije naproti. Rozhodne sa, že ju miluje. Stretávajú sa, lebo on je úradníkom na pošte. Robí aj roznášku ranného mlieka, môže ju teda vidieť aj vtedy. Temer nevyhnutne žena zistí, že ju chlapec sleduje (a anonymne jej telefonuje a robí si záarty), ale len sotva sa vieme dovtipiť, čo urobí, keď to zistí.

V jednom z ostrých, ale hodnoverných dramatických zvratoch, ktoré Kieslowski používa vo všetkých svojich filmoch, žena pozýva tínedžera do svojho bytu a zneužíva jeho sexuálnu neskúsenosť, aby ho ponížila. A to je stále ešte len polovičná pointa v ich morálnom dueli: čo sa stane ďalej, jemu, jej, obom, naznačuje správne a nesprávne posuny tam a späť medzi nimi, keď si hriešnik a obeť vymenia úlohy. Ich vzťah ukazuje, ako sa „situačná etika“ stáva nestabilnou a mäťoucou.

Kieslowski sa zámerné vyhol faktom každodenného života v Poľsku, pretože si myslel, že by boli rušivé – predpisom, zákonom, nedostatku, byrokracii. Zaoberal sa tými súčasťami života, ktoré sú univerzálne. V *Dekalógu jeden*, pre mňa najsmutnejšej z jeho príhod, hovorí o láske medzi šikovným otcom a geniálnym synom. Spolu použijú počítače, aby vypočítali stupeň zamrznutia neďalekého rybníka, a tak vedeli, kedy je ľad dostatočne hrubý na to, aby sa dalo bezpečne korčuľovať. Ale rybníky a toky vôd sa nedajú vždy skúmať tak jednoducho a možno je počítač falošným bohom.

Žiaden z týchto filmov nie je jednoduchou demonštráciou čierne-bielych morálnych otázok. *Dekalóg päť* hovorí o vrahovi, ktorý, ako sa zdá, vôbec nemá morálku. Pochopiť ho neznamená odpustiť mu. Ale príbeh sa zameriava aj na jeho advokáta, mladého muža, ktorý obhajuje svoj prvý prípad a zanietane sa stavia proti trestu smrti. *Dekalóg deväť* je o mužovi, ktorý zistil, že jeho žena má pomer. Schováva sa, aby ich tajne špehoval, vypočuje si telefonát, že sa jeho žena navždy rozchádza so svojím milencom – a potom objavuje svojho špehujúceho manžela. Urobila zlú vec (neveru) a dobrú vec (ukončila ju); jeho sledovanie však naštrbilo jej dôveru – a nakoniec je tu záver filmu, keď číra náhoda takmer vedie k smrti, ktorej sa bolo možné vyhnúť, keby sa manžel zachoval čestnejšie.

Nakoniec vidíme, že príkázania nefungujú ako veda, ale skôr ako umenie; sú to inštrukcie na to, ako namaľovať hodnotný portrét svojimi životmi.

Kieslowski a Piesiewicz napísali scenáre pre filmy a mali v úmysle, aby každý film sfilmoval iný režisér. Ale Kieslowski nebol ochotný vzdať sa ich a natočil všetkých desať, každý s iným kameramanom preto, aby sa vizuálne štýly neopakovali. Prostredie je v mnohom podobné: veľké exteriéry, väčšinou v zime, malé byty, úrady. Tváre ľudí sú z miesta, kde sa filmy odohrávajú.

Nie sú to postavy zahrnuté do prostoduchých zápasov hollywoodskych zápletiok. Sú to dospelí, z väčšej časti zvonka organizovanej cirkvi, čeliaci vo svojom živote situáciám, ktoré od nich vyžadujú, aby robili morálne voľby. Nemali by ste pozerat všetky filmy naraz, ale len jeden za čas. Potom, ak máte šťastie a máte niekoho, s kým sa môžete porozprávať, diskutujte o nich a učte sa sami o sebe. Alebo, keď ste sám, diskutujte o nich sami so sebou, ako to robia mnohé Kieslowského postavy.

Roger Ebert (preložila Beata Staňáková, zdroj: <http://www.rogerebert.com/reviews/great-movie-the-decalogue-1988>)

Juraj Adamučšin

úvod do rozhovoru s Jurajom Adamučšinom o spievaní

Juraj, ako sa ti páčia Taizé piesne? === Páčia sa mi. Veľmi.

Ako ich hodnotíš ako umelec, odborník? === Vážim si inšpiráciu, talent a prácu ľudí, ktorí stáli pri zrode týchto piesní. Hodnotiť odborne si netrúfam. Ja tomu zas až tak nerozumiem. :)

Čo pri nich prežívaš? === Je to pocit smerovania, obrátenia pozornosti. Kedysi, keď bola Kaplnka ešte Podvečernými bohoslužbami na Cukrovej a nikto ma nepoznal, rád som sa „ukrýval“ na jednom mieste pod chórom. Zdalo sa mi, že keď chcem, tak som medzi ostatnými, a keď nie, tak som sám so sebou. Teraz je to iné. V nedeľu idem do Kaplnky spievať pred ostatnými a s ostatnými. Pocity niekedy prídu, ale niekedy si ani neuvedomujem, čo spievam. Verím, že piesne samé majú poslanstvo, ktoré nie je vždy zjavné a závislé od pocitu. Verím, že ľudom sa ľahšie spieva a pri spoločnom speve zdieľajú zo seba čosi láskavé.

Spievaš si tieto piesne aj keď si sám, nahlas alebo v mysli? === Áno, niekedy mám v mysli melódiu aj pol dňa a neviem sa jej „zbaviť“. Niekedy ráno doma nahlas spievam tieto aj iné piesne.

Čo rád spievaš? === Židovské piesne a liturgické nápevy, napr. pravoslávne alebo stredoveké zo západnej kresťanskej tradície. Veľmi sa mi páčia slovenské baladické ľudové piesne. Sú plné pravdivosti, prežívania bez špekulovania nad životom. Ja rád špekulujem, takže takú hudbu musím nutne obdivovať. No a aby som nezabudol, ešte sú to renesančné spevy, ale ťažko povedať, prečo ich vlastne spievam. Oni ma akoby sprevádzajú a samy k sebe vedú.

A kde spievaš najčastejšie, napríklad počas pracovných dní? === Najčastejšie tam, kde práve som, najviac ma to láka spievať na uliciach mesta. Snažím sa, ale skôr len tak „popod nos“, aj keď niekedy hlavne v spoločnosti kamarátov sa neovládnam a spievam aj viac, ale oni sú ohľaduplní a nerobia z toho drámu.

Ako sa cítiš v Kaplnke? === Je to pre mňa miesto, kde trávim nedeľné dopoludnie a kde mám možnosť orientovať sa smerom k Najvyššiemu. Zvyčajne zažívam pocit akéhosi vnútorného boja, ktorý sa za tú hodinu udeje. Kaplnka je pre mňa miesto, nad ktorým už toľko nerozmyšľam. Neviem, kam inam by som mal ísť v nedeľu doobeda.

Čím ťa Kaplnka obohacuje, inšpiruje? === To považujem skôr za otázku pre tých okolo mňa v zmysle, či na mne vidia nejaké obohatenie. Ja si myslím, že ma obohacuje a robí zo mňa lepšieho človeka. Od začiatku som priťahovaný spôsobom Danielovho myslenia a bytia. Popri otvorenosti k dialógu o snáď takmer hocičom ostáva z môjho pohľadu ukotvený vo svojej viere. V spoločenstve sú ľudia, ktorých mám rád a stretávam aj mimo nedeľnej bohoslužby, hlavne medzi hudobníkmi. Mám rád kavičky, na ktoré chodíme po bohoslužbe s violončelistom Harrym do neďalekej reštaurácie. Ja hovorím, že to je jediná moja istota týždňa. Minule Harry ochorel, tak sa pýtam, či tu už nikto nič negarantuje... Viem však, že je zas v poriadku, a tak mám nádej, že predsa len ostanú podstatné veci zachované bez ohľadu na moje momentálne presvedčenie.

prameň

Sen je ako osamelá krajina, bledý mesiac uprostred nočných chmár. Nieкто prichádza, ako chvejúci sa hlas vo vetre, a láka ma do svetla. Dotkne sa mojich hraníc a vracia sa ako ozvena. Buď opatrná... život je bytosť oveľa nebezpečnejšia než smrť.

Mám rada mystifikáciu. Mám rada ten pocit, keď praskajúce letorasty pod mojimi nohami prehovorí a prestávajú byť iba budúcimi polienkami do ohňa...

Zablúdila som v starej záhrade mojich predkov. Hľadám našu starú studničku. Čím hlbšie, tým záhrada viac pustne, mení sa na les... až sa ocitám v hlbokom pralesi. Obzerám sa, hľadám svoj prameň. Chcem ho objasť. Veľmi túžim po objasnení...

Moja duša snívá v malom dieťati. Som lesná bystrinka, čo načúva svojmu spevu. Teším sa, poskakujem v úzkom koryte pomedzi skaly a prežívam sviežosť a priesračnosť vody, ako svoju vlastnú. Pohrávam sa, nepostrehnem, kedy sa moje zurčanie zmení na spenený hukot. Moja rieka sa valí predom mnou, skalená... Stredný prúd naráža v meandri na breh a bočné sa mu ženú oproti, akoby ho chceli vrátiť...

Zosmutniem. Už nie som dieťa. Vari sa špina z veľkého sveta nezmesť do oceánu, keď vystupuje do riek a vracia sa hore prúdom? A stúpa, pomaly až k prameňu?

Trápi ma tá mútna voda. Toľko špiny.

Je aj nie je moja. Už netúžim po objasnení. Opúšťam ramená... vyčistiť oceán je nad moje sily. ... chápem, odpovie zrazu hlava... Čože? Podivím sa. Keď už ma pán rozum spredváda aj vo sne, nech ukáže, ako ochrániť prameň! Veď on to bol, čo za triezva zabudol, že čistiť treba stále! Od rána do večera... všetko. A zvnútra čistiť!

Mávnem rukou nad rozumom a obzerám sa po intuícii... No tu to ale vyzerá! Ak sa chcem dostať k prameňu, najskôr sa musím prebiť vlastným húštim... Predieram sa v kroví rozbužených myšlienok, rozhrňam suché bodľačie výhovoriek... joj, to kto sa nestaral?

Pre tých, ktorí by sa radi učili a spievali viac piesne z Taizé, odporúčam Modlitbu s piesňami z Taizé, ktorá sa koná v Jezuitskom kostole Najsvätejšieho Spasiteľa na Františkánskom námestí v Bratislave každý posledný piatok v mesiaci o 20.15.

rozhovor pripravila Jana Camara

TAIZÉ 1, ADORAMUS TE CHRISTE

A-do-ra-mus te Chri-ste be-ne-di-ci-mus ti-bi,
qui-a per cru-cem tu-am re-de-mi-sti mun-dum,
qui-a per cru-cem tu-am re-de-mi-sti mun-dum.

(Klaníme sa ti, Kriste, a dobrorečíme ti, lebo svojím krížom si vykúpil svet.)

Pomedzi lístie vidím studničku. Vtom zaprašť konár. Nieкто sa blíži k môjmu prameňu! Ktosi kráča vo svojom tieni a nedovídi, kam ja... že divoký vír pod upchatým prameňom zhltnie všetko, čo mu príde do cesty! Ako obrovský lievik, všetko! Padnuté haluze, ťažké myšlienky, staré lístie, zabudnuté lásky, opustené vtáčie hniezda, spustené srdcia... aách... Zvíra ma strach a roztočí sa vo mne divoko ako ten vír pod prameňom.

Pozoóor... ! Volám v duši, no volanie nevyjde, keď je duša bez hlasu a hlas znie bez duše...

Pomooóc! Pomoc, prosím... prosím...!

Vtom sa čas konečne rozostrie. Na krátky okamih, taký krátky, aby v ňom stihol zastať a ja som mohla uvidieť, čo bolo skryté: malé strapaté hniezdo a v ňom ešte menšie strakaté vajíčko... ešte teplé. V ďalšom okamihu ho rozbijam a pijem až do dna škrupinky!

Vydýchnem. Počujem svoj hlasný vzdych. Och, ďakujem, že mám hlas! Že môžem mať slovo. Tak ako na počiatku.

Voda zatiaľ hučí stále silnejšie... A nevníma ma, ešte stále ma nevníma ten Ktosi vo svojom tieni. Nevidí, nepozorný, nepočuje... Len prst času ďalej hroziaci, že ak vstúpi do prostred víru... ak sa tak stane... v nasledujúcom okamihu ten Ktosi zmizne v hĺbke pažravého sveta, sprevádzaný iba kvíliacou ozvenou mojej nemohúcnosti. A ja zostanem sama samotná pri našom prameni. Aj keď – nikdy tam už nebudem tak naozaj sama. Ostanú pri mne všetky tie nevyriek-

nuté slová. Prosby nevy povedané, keď bolo treba... výkriky, nezvolané včas, by sa to nestalo... budú znieť dobie dzavo a ako Erinie mi budú vyčítať, že som nebola dosť predvída vá. Ani dosť bystrá ako život, ani dosť múdra ako smrť, ani silnejšia než hukot vody, ani pripravenejšia ako vták, čo opúšťa rodné hniezdo... Nevyčistila som včas svoju záhradu. Ako to, že ešte vždy nenastal koniec všetkého...?

Nemohol. Sen beží ďalej, má ešte svoj čas. Stúpam tam od koreňov, letím pomedzi konáre rýchlejšie a rýchlejšie, ponad koruny stromov, vyššie a vyššie... až odrazu studnička, záhrada, les, celý kraj... všetko je podo mnou. Objímam svoj

svet, vdychujem ho z vysoka, zo široka, z hlboka... Spočívam nad sebou vyššie, než vysoko, hľadím do seba hlbšie než hlboko... prežívam sa bližšie ako blízko, až konečne spočívam v tom okamihu.

Okamih je jediná možnosť, kedy sa môžem napiť. Vypíť vajíčko do dna škrupinky. Nadýchnuť sa zo svojho skrytého prameňa... zhlboka!

Dobré ráno! A začnem deň tým, že si urobím poriadok vo svojich snoch.

Soňa Tomašových

nech sa krása nestráca

Juraj Kušnierik

Na tomto mieste Listov z kaplnky bude rubrika o čítaní, počúvaní či pozeraní sa. Oslovím vždy niekoho z vás a opýtam sa vás, čo zaujímavé ste čítali, aký hudobný album vás zaujal, prípadne akú výstavu, film, či divadlo ste v poslednej dobe videli. — Názov rubriky som si požičal z piesne skupiny Živé kvety. Vždy mi je totiž ľúto, keď niečo silné, hodnotné, zaujímavé či hlboké vznikne a väčšina ľudí si to nevšimne. Keď vznikne krása a potom sa stratí, lebo si ju málokto všimne. — Tak preto táto rubrika. Aby sa krása nestrácala. — Dovolím si rubriku odštartovať pripomenutím jedných okrúhlych – hoci nedožítých – narodenín a jednej výbornej knihy, ktorá s týmito narodeninami súvisí.

Pred deväťdesiatimi rokmi – 25. marca 1925 – sa v meste Savannah v americkej Georgii narodila Flannery O'Connor, americká spisovateľka, ktorá sa síce dožila len 39 rokov a napísala len dva romány a dve zbierky poviedok, no napriek tomu patrí jej dielo medzi to najlepšie, čo v americkej literatúre vzniklo. No a tá kniha – jeden z jej dvoch románov

– má názov A násilní ho uchvacujú a nedávno vyšla v slovenskom preklade Kryštofa Anettu vo vydavateľstve Artforum. Flannery O'Connor prežila v podstate „nezaujímavý“ život. Vyrastala ako jediné dieťa milujúcich rodičov, ktorí mali írské korene a – to je veľmi dôležité – boli katolíci. Dôležité je to preto, lebo žili na americkom protestantskom juhu, kde boli „pápeženci“ považovaní za sektu a na spoločenskom rebríčku boli len tesne nad černochochmi.

Od detstva chcela Flannery písať, a keď študovala na University of Iowa, prihlásila sa do kurzu tvorivého písania, ktorý viedol básnik Paul Engle, ktorý si všimol jej veľký talent a počas celej jej krátkej, no intenzívnej literárnej kariéry bol jej mentorom a prvým čitateľom.

Už v prvom knižne publikovanom texte Flannery O'Connor – v románe Múdra krv z roku 1952 – ide o veci, ktoré zostanú v centre pozornosti jej celého literárneho diela, jej eseje, korešpondencie aj denníkov: viera, hriech a spasenie. Od toho, ako o týchto veciach písali jej protestantskí susedia (ale aj väčšina ich katolíckych bratov a sestier), sa však texty O'Connor líšia prakticky vo všetkom. Jej „hrdinovia viery“ sú väčšinou viac či menej vyšnití „proroci“ (sami seba takto často vnímajú), prostí vidiečania, ktorí biblický odkaz nie celkom pochopili, južanské matróny plné predsudkov voči „negrom“ aj voči katolíkom, avšak s hlbokou osobnou vierou. Jej cit pre tragiku premiešanú s grotesknosťou ju vedie k tomu, že mnohé postavy jej románov a poviedok sú fyzicky alebo mentálne postihnuté, iné bojujú s temnými silami a občas sa dopúšťajú aj násilností. Flannery v týchto ľuďoch nenachádza hrabalovské „perličky na dne“. Nie sú to duchovní Herkulovia v slabých telách. V jej svete dochádza k stretnutiu s Božou milosťou priamo v centre bizarnosti. A nie vždy to je stretnutie príjemné. V prípade pani Turpinovej (z poviedky Zjavenie), ktorá rovnakou mierou pohŕda „bielou chátrou“ (teda nemajetnými, nevzdelanými belochmi) aj „negrami“ (ak by jej však Ježiš dal na výber, či má byť negerkou, alebo bielou darebáčkou, vybrala by si radšej

negerku. „A On by z nej spravil slušnú, čistú a dôstojnú černoškú ženu. Bola by to stále ona, len čierna.“), prichádza milosť v podobe hrubej knihy, ktorú do nej hádže mĺkva intelektuálka s uhrovitou pleťou. V dôsledku nezastaviteľného tárania pani Turpinovej sa totiž nemohla sústrediť na čítanie. Tento zážitok v nej inšpiruje eschatologické vízie, za aké by sa nehanbil ani majster Eckhardt.

Heretickosť Flannery O'Connor spočívala v kombinácii jej starosvetského, takmer stredovekého prístupu k viere a moderného pocitu existenciálnej osamelosti. Napokon, medzi jej najobľúbenejších autorov patrili Tomáš Akvinský a Franz Kafka, Teilhard de Chardin a Edgar Allan Poe. „Som katolíčka zvláštne obdarovaná moderným vedomím, tou vecou, ktorú Jung opisuje ako nehistorickú, osamelú a zaťaženú pocitom viny,“ píše svojej priateľke Elizabeth Hesterovej. „Mať tento dar vnútri cirkvi znamená niesť bremeno, pre premýšľajúceho katolíka bremeno nevyhnutné.“

Čo tým Flannery myslela, si dokážeme lepšie predstaviť, ak si prečítame jej román A silní ho uchvacujú. Popisuje prí-

beh malého chlapca Francis Marion Tarwatera, ktorého vychováva jeho prastrýko. Ten je presvedčený, že je Bohom pomazaný prorok, ktorý má Francisovi dať správnu, teda kresťanskú výchovu. Už na začiatku románu však prastrýko zomiera a Francis sa dostane ku svojmu strýkovi, racionálnemu ateistovi. Nebohý prastrýko je v podstate blázon s mizantropickými sklonmi, jeho vízie (je presvedčený, že k nemu priamo hovorí Boh) sú čiastočne povzbudzované pálenkou. Strýko je slušný, zodpovedný človek. Flannerine sympatie sú však, zdá sa, na strane bláznivého prastrýka. Viera, ktorá drása, milosť, ktorá znepokojuje, nádej, ktorá kladie otázky, láska, ktorá zostáva nenaplnená. To bol svet Flannery O'Connor.

Odporúčam vám teda pripomenúť si narodeniny Flannery O'Connor tým, že si prečítate jej skvelý román A násilní ho uchvacujú.

Nech sa krása nestráca!

Juraj Kušnierik

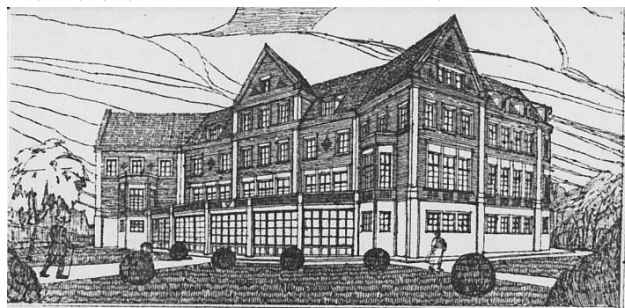
>>> pokračovanie zo strany 2

... sídlo Kaplnky – budova YMCA

Zdroj: <https://budovaymcabratislava.wordpress.com/2014/01/29/dielo-architekta-aloisa-balana-v-bratislave/>

Zdroj: <https://budovaymcabratislava.wordpress.com/2014/01/29/dielo-architekta-aloisa-balana-v-bratislave/>

BUDOVA YMCA V BRATISLAVE.

OTVORENIE dňa 8. decembra 1925.

Sjazd YMCA v BRATISLAVE, 8.—10. decembra 1925.

Organizácia mala u nás pred II. svetovou vojnou približne 20 000 členov.

V roku 1951 bola komunistickým režimom nútená svoju činnosť ukončiť a svoju činnosť obnovila až v roku 1990 po zmene režimu.

Šesťročný súdny spor medzi Nadáciou Intenda, ktorá ju spravovala, a Kresťanským združením mladých ľudí YMCA na Slovensku vyhral jej staronový majiteľ a vrátila sa združeniu YMCA na Slovensku. Budova je vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku.

V súčasnosti v nej sídlia hudobné kluby ako Majestic Music Club, Randal Club, chilloutový bar Hopkirk a kultúrne centrum A4 Nultý priestor.

A4 – nultý priestor je multifunkčné nekomerčné centrum súčasnej kultúry, orientované na tvorbu, prezentáciu a vzdelávanie v aktuálnych prejavoch súčasného divadla, tanca, hudby, filmu, súčasnej vizuálnej kultúry a umenia nových médií. Projekt A4 – nultý priestor je vyústením niekoľkoročného úsilia viacerých občianskych kultúrnych organizácií o vytvorenie centra na podporu a prezentáciu aktuálnych umeleckých prejavov v oblasti javiskového umenia („performing arts“) a nových médií, podporujúcich živú a inovatívnu umeleckú tvorbu. Divadlo SkRAT, ako jeden zo spoluzakladateľov A4 – asociácie združení pre súčasnú kultúru, má dnes domovskú scénu v centre súčasného umenia A4 – nultý priestor.

<http://www.zenskyweb.sk/ozdoba-bratislavy-90-rocna-jubilantka-ymca>